

ROSYJSKA SZTUKA OPERACYJNA „W PRAKTYCE” [RECENZJA]

Na polskim rynku wydawniczym pojawiła się książka „Rosyjska sztuka operacyjna w zarysie”. Jej autorzy, Marek Depczyński i Leszek Elak omawiają historię rozwoju rosyjskiej sztuki operacyjnej w okresie od przełomu XVII i XVIII wieku aż do czasów obecnych, włącznie z wojnami na Ukrainie i Syrii. Książka pozwala prześledzić trendy w rozwoju i wykorzystaniu przez Rosję własnych sił zbrojnych i wyciągnąć wnioski, istotne również z punktu widzenia polityki obronnej Polski.

Książkę rozpoczyna przedmowa Szefa Sztabu Generalnego generała Rajmunda Andrzejczaka i wstęp wyjaśniający m.in. przyjęte definicje oraz założenia. Sama treść podzielona jest na **sześć rozdziałów**, opisujących rozwój sztuki operacyjnej Rosji w przedziałach czasowych: do końca XIX wieku, do wybuchu II wojny światowej, w czasie II wojny światowej, w czasach Zimnej Wojny, pod koniec XX wieku oraz w czasach XXI wieku.

Każdy z rozdziałów zawiera opis funkcjonujących **w danym okresie doktryn i/lub przykładów konkretnych, przeprowadzonych operacji** (wraz z mapami i ilustracjami), a także podrozdział podsumowujący pozwalający na zapoznanie się w ujętych syntetyczny sposób **wnioskami z danego okresu dla rozwoju rosyjskiej sztuki operacyjnej**. Uzupełnieniem są przydatne dla czytelników wykaz skrótów i bibliografia.

ROSYJSKA SZTUKA OPERACYJNA W ZARYSIE

MAREK DEPCZYŃSKI
LESZEK ELAK

Przyjęte przez autorów podejście pozwala na **głębsze i bardziej kompleksowe** zrozumienie

zagadnień związanych z rosyjską sztuką operacyjną. Analiza historycznych bitew pozwala zauważyć pewne cechy, jakie charakteryzują ją od lat – choćby dynamikę manewru, skłonność do podejmowania ryzyka i ponoszenia strat, czy skutecznego wykorzystania terenu – zarówno podczas działań na własnym terytorium, jak i poza nim.

„Aby obiektywnie ocenić dzisiejszą doktrynalną narrację gen. Gierasimowa, ostatnie operacje Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej na Ukrainie czy w Syrii, autorzy proponują najpierw wgląd w epokę napoleońską oraz prezentują dorobek Suworowa, twórcy rosyjskiej sztuki operacyjnej. Znakomicie widać odmienną kulturę, postawę rosyjskich elit oraz brutalność w wykorzystywaniu narzędzia władzy, jakim jest rosyjska armia. Wysokie tempo, manewr, agresywne działanie, nieliczenie się ze stratami zawsze były cechą charakterystyczną rosyjskich operacji” – pisze w przedmowie generał Andrzejczak.

Na uwagę zasługuje także omówienie działań armii byłego ZSRR i Rosji **w okresie II wojny światowej.** Autorzy dokonali krytycznej analizy najważniejszych operacji zarówno tych, które z uwagi na kardynalne błędy w przygotowaniu i przeprowadzeniu kończyły się **ogromnymi stratami i co najwyżej spowolnieniem działań ofensywnych strony niemieckiej,** jak i tych, które szczególnie w końcowym okresie wojny dzięki zaskoczeniu i starannie skoordynowanym, silnym uderzeniom ugrupowań pancernych pozwalały w **krótkim czasie przesunąć linię frontu o setki kilometrów i niszczyć całe zgrupowania wojsk państw Osi.**

Omówienie tych działań pozwala wyciągnąć wnioski również dotyczące dzisiejszej doktryny Rosji, tym bardziej, że Moskwa sama nawiązuje do działań z II wojny światowej, choćby pod kątem nazewnictwa nowych związków operacyjnych przeznaczonych do działań uderzeniowych, jak choćby **1 Armia Pancerna Gwardii.**

Autorzy poświęcili też znaczną część swojej publikacji ewolucji rosyjskiej sztuki operacyjnej z czasów **Zimnej Wojny.** Uwzględniono m.in. założenia użycia broni jądrowej na polu walki, jak i słynną koncepcję operacyjnych grup manewrowych. Wreszcie, omówiono też podejmowane przez siły zbrojne ZSRR operacje na Węgrzech, w Czechosłowacji i Afganistanie. Publikacja zawiera też ocenę działań rosyjskiej armii w okresie przemian po rozpadzie ZSRR, w tym w ramach dwóch kampanii czecheńskich.

Z kolei ostatni rozdział, zatytułowany **„Rosyjska sztuka operacyjna u progu XXI wieku”**, łączy omówienie najnowszych działań rosyjskiej armii, jej reform podejmowanych od pierwszej dekady obecnego wieku jak i nowatorskich sposobów prowadzenia działań wojennych, z wykorzystaniem zarówno pełnego spektrum narzędzi militarnych jak i środków pozamilitarnych. Omawiane są również **operacje specjalne i informacyjne.** Na tę kwestię, jak i na łączność pomiędzy celami politycznymi działań Rosji, a dobieranymi i wdrażanymi środkami militarnymi w przedmowie zwraca również uwagę generał Andrzejczak – *Zarządzanie refleksyjne czy operacje informacyjne, specjalne, są dziś tak samo skutecznym elementem sztuki operacyjnej jak uderzenia pancerne i operacyjne grupy manewrowe oraz nadają charakter współczesnej rosyjskiej sztuce operacyjnej* – zaznacza.

Książka stanowi istotny wkład do rozwoju wiedzy dotyczącej **ewolucji zdolności obronnych Federacji Rosyjskiej,** pozwalając pozycjonować bieżące czy nawet prawdopodobne przyszłe działania militarne Rosji w kontekście historycznym. Może więc stanowić interesującą propozycję dla żołnierzy i oficerów Sił Zbrojnych RP, ale też pracowników administracji państwowej zajmujących się polityką zagraniczną i obroną, ekspertów i dziennikarzy, wykładowców studentów, wreszcie – szerokiej rzeszy osób zainteresowanych tematami związanymi z wojskiem i Rosją. Można postawić tezę, że rosyjska sztuka operacyjna została przedstawiona zarówno od strony teoretycznej, jak i na przykładach z różnych okresów historii, a więc „w praktyce”.

Książka „Rosyjska sztuka operacyjna w zarysie” została wydana przez Akademię Sztuki Wojennej, wydawnictwo Bellona oraz Fundację Historia i Kultura w serii Biblioteka Wiedzy Wojskowej. Publikacja, powstała w ramach badań realizowanych w projekcie „Funkcjonowanie systemu antydostępowego (A2AD – Anti-Access / Area Denial) w operacji”, w ramach programu wsparcia badań podstawowych w uczelniach wojskowych, realizowanego na podstawie decyzji MON z października 2017 roku. Publikacja [dostępna jest w sklepie Defence24.pl](https://defence24.pl).